

Мельник М. Р.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

ОНОМАСТИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЛІНИ КОСТЕНКО (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ПРОМІННЯ ЗЕМЛІ»)

Поезія має свої істотні ономастичні особливості, і їх треба з'ясувати, оскільки власні назви є і завжди були істотним, функціонально значущим складником поетичних творів, як і творів інших родів літератури.

Поетичні твори Ліни Костенко, видатного сучасного українського поета, в ономастичному плані майже не вивчалися. Нам відома змістовна стаття В. М. Калінкіна та Ю. В. Лінницької, окремі згадки в монографії В. М. Калінкіна «Поэтика онама». Глибока продуманість у підборі, філігранна обробка під час використання власних назв насичує їх у творах Ліни Костенко значною інформацією та багатоманітними художніми функціями. Розкриття цієї інформації та функцій становить значний інтерес як для розбудови теорії літературної ономастики, так і для глибшого пізнання творчості Ліни Костенко.

Мета статті – аналіз онімів, їх наповнення та функціонування в збірці Ліни Костенко «Проміння землі», що вийшла друком у 1957 році, їх видозміни залежно від тематики та шляхів реалізації цієї тематики.

Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі завдання: виявити всі оніми, ужиті у досліджуваній збірці; з'ясувати енциклопедичне смислове навантаження виявлених власних назв, встановити ті їх семантичні варіації, що з'являються в даному вжиткові і зумовлені контекстом твору; визначити експресивність (у тім числі й нульову) і по можливості ступінь та характер експресивності власних назв у поезіях Ліни Костенко; висвітлити стилістичне, функціональне навантаження онімів, розглядаючи кожен ужиток власної назви зокрема і зіставляючи ужитки того ж оніма в цьому творі; визначити, як і в якій мірі досліджувані назви в художніх творах Ліни Костенко працюють на ці твори, беруть участь у побудові художнього цілого.

Об'єктом дослідження є буття онімів у художньому творі, предметом – особливості використання власних назв у збірці Ліни Костенко «Проміння землі». Фактичним матеріалом статті стали усі віднайдені нами оніми поеми Ліни Костенко.

*Онімів у збірці «Проміння землі» загалом мало. Усі вони вжиті в прямому, нетропеїчному сенсі, хоч водночас усі без винятку мають вагомий конотативний компонент, мають експресивну наснагу. Власні назви збірки репрезентуються тільки трьома ономастичними рядами, причому серед антропонімів (переважають за кількістю) і топонімів (переважають за вжитком) 9, тобто 60%, стосуються України, 4 – того, що ми тепер називаємо ближнім зарубіжжям, і тільки одна власна назва – антропонім **Верне** – належить далекому зарубіжжю. Єдиний теонім збірки – християнське ймення. Антична теонімія зовсім відсутня. Усі зазначені ономастичні параметри в наступних збірках Ліни Костенко зміняться, причому істотно, а почасти – кардинально. Однак початок поклало «Проміння землі».*

Ключові слова: ономастичний простір, онім, онімія, семантика, конотація, Ліна Костенко.

Постановка проблеми. Поезія має свої істотні ономастичні особливості, і їх треба з'ясувати, оскільки власні назви є і завжди були істотним, функціонально значущим складником поетичних творів, як і творів інших родів літератури. Одною з таких особливостей, між іншим, є опертя поезії на ширше коло власних назв, яке просто неможливо звести до антропонімії. Ономастика поетичних текстів досить гостро ставить питання про методику, про способи дослідження власних назв у художній літературі. Річ у тім, що віршований

текст становить відчутний спротив вилученню з нього для дослідження самих тільки онімів, вимагаючи не просто врахування контексту, а розгляд у усьому дискурсі, у межах художнього цілого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поезія Ліни Костенко, видатного сучасного українського поета, в ономастичному плані майже не вивчалася. Нам відома змістовна стаття В. М. Калінкіна та Ю. В. Лінницької, окремі згадки в монографії В. М. Калінкіна «Поэтика онама». Між тим таке вивчення конче потрібне, бо оніми

поетеси є одним з найгостріших видів її словесної зброї. Глибока продуманість у підборі, філігранна обробка при використанні власних назв насичує їх у творах Ліни Костенко значною інформацією та багатоманітними художніми функціями. Розкриття цієї інформації та функцій становить значний інтерес як для розбудови теорії літературної ономастики, так і для глибшого пізнання творчості Ліни Костенко.

Постановка завдання. Мета статті – аналіз онімів, їх наповнення та функціонування в збірці Ліни Костенко «Проміння землі», що вийшла друком у 1957 році, їх видозміни залежно від тематики та шляхів реалізації цієї тематики. Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі завдання: виявити всі оніми, ужиті у досліджуваній збірці; з'ясувати енциклопедичне смислове навантаження виявлених власних назв, встановити ті їх семантичні варіації, що з'являються в даному вжиткові і зумовлені контекстом твору; визначити експресивність (у тім числі й нульову) і по можливості ступінь та характер експресивності власних назв у поезіях Ліни Костенко; висвітлити стилістичне, функціональне навантаження онімів, розглядаючи кожен ужиток власної назви зокрема і зіставляючи ужитки того ж оніма в даному творі; визначити, як і в якій мірі досліджувані назви в художніх творах Ліни Костенко працюють на ці твори, беруть участь у побудові художнього цілого.

Об'єктом дослідження є буття онімів у художньому творі, предметом – особливості використання власних назв у збірці Ліни Костенко «Проміння землі». Фактичним матеріалом статті стали усі віднайдені нами оніми поеми Ліни Костенко.

Головним методом дослідження став контекстуальний аналіз. Обравши генеральним робочим прийомом вивчення поетичної ономастики Ліни Костенко у тексті, а не вилучення її з тексту (що нині в роботах з літературної ономастики переважає), ми намагалися послідовно описувати оніми у складі тих творів, у яких вони вжиті. Тим самим знайшов своє застосування і традиційний для лінгвістичних робіт такого роду описовий метод. Досить широко використовується також метод внутрішнього зіставлення (зазвичай у межах творчості Ліни Костенко) та кількісний метод.

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній уперше здійснено опис ономастичного простору збірки «Проміння землі» Ліни Костенко. Онімія поезії, як виявляється, помітно відрізняється від онімії прози тим, що вона значно більше насичена переносними, конотативними значеннями і вжива-

ється як засіб образності, має вищу експресивну напругу. У ній уже не можна говорити про панівний статус антропонімів, з якими змагаються (і нерідко виходять на перше місце) топоніми. У сукупному ономастичному просторі творів Ліни Костенко антропоніми займають менше 40%.

Теоретичне й практичне значення дослідження визначається тим, що розроблена методика невідривного від контексту, цільного аналізу поетичної онімії є придатною для застосування під час ономастичного вивчення будь-яких поетичних творів. Розкриття функціонального навантаження і механізмів дії онімів у поезії сприятиме уточненню та поглибленню теоретичних засад літературної ономастики і – ширше – стилістики (мовознавство) та поетики (літературознавство) в аспектах, причетних до ономастичного компоненту художнього твору. Дослідження може допомогти у студіях поетичної мови, специфіки поетичної образності, у пізнанні тонкощів роботи майстра із словом. Робота містить матеріали для ономастичного словника української літератури.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до ономастичної специфіки текстів Л. Костенко, можна схарактеризувати її в такий спосіб, що у творах поетеси барвисті, як райдуга, власні назви водночас височіють, як вежі. А узагальнюючи, можемо констатувати, що в ліричних поезіях переважає все ж райдуга, а в епічних – вежа. Відомий поділ стилістичних функцій художньої онімії на інформаційно-стилістичну та емоційно-стилістичну [3, с. 14–15] стосовно прози й поезії проявляє себе в тому, що в прозі переважає перша, а в поезії – друга. Але саме переважає, а не безроздільно панує. Те й те реалізується і в прозі, і в поезії. І навіть більше. Чи не в кожному випадку інформаційно-стилістичного вжитку власної назви наявні елементи емоційно-стилістичні. І навпаки. А в текстах Ліни Костенко така поліфункціональність онімів є нормою. При цьому обсяг як емоційного, так й інформаційного навантаження оніма, вжитого поетесою, є значним, а в багатьох випадках – ще й багатошаровим.

Тонка, глибока продуманість і відчутість – оте, що називається даром Божим, – супроводжує чи не кожен ужиток власної назви в поезії Ліни Костенко. З'являється тільки те і тільки там, що і де доконечно потрібне. Це підносить вагомість, функціональну навантаженість кожної власної назви у творах поетеси.

В. П. Саєнко й І. В. Пономаренко змістовно розкрили синестезійні якості лірики Ліни Костенко, тобто схильність поетеси до «створення багатоконпонентних відчуттєвих образів, але

злитих воєдино», до переведення «різних форм виразності на мову словесної творчості». Дослідниці висновують, що естетичний вплив візуальних, слухових, смакових, тактильних, кінетичних, як і органічних відчуттєвих образів, становить «корінну й органічну властивість» поезики Л. Костенко, обґрунтовують «виняткову синестезійність її художнього світу», звертаючи при цьому увагу як на «однопочуттєві» синестезії, так і на «співдію в одному образі кількох почуттів» [10, с. 136–151]. При цьому дослідниці, не торкаючись ономастичної проблематики, наведеними ілюстраціями мимохиті засвідчують істотність власних назв і як об'єкту, і як, головне, джерела образів-синестезій. Власна назва (чи бодай натяк на неї: «твое ім'я») втілює, вербалізує головний об'єкт зображення і тому випромінює, зосереджує навколо себе, мабуть, усі образи-синестезії поетичного тексту.

Відомий літературознавець В. Панченко відзначає, що в творах Л. Костенко «прочитується апологія людської неповторності» [8, с. 16], і підкреслює, що в «її поезії чується бунт проти стандартизації, спрощення, примітивізації людини. **Неповторність** – ось друге (перше: безкомпромісність – М. М.) з ключових понять, смислових знаків волелюбної музи Ліни Костенко» [8, с. 4].

А спеціально виробленим у мові засобом для вираження, для поїменування людської неповторності, як і для індивідуалізації, виокремлення багатьох інших істотних для людини речей, якраз і є власні назви. Зрозуміло, що зводить величну й чаруючу неповторність поезії Л. Костенко до власних назв чи бодай виставляти власні назви як провідний виразник її безмежної неповторності було б просто смішно. Це «ключове поняття» Ліни Костенко проявляє себе у кожному її творі, у кожному рядку й особливим поетичним ладом, і стрімким летом думки, завжди насиченої глибоким почуттям, і глибоко народною й одночасно глибоко індивідуальною мовою – на всіх її рівнях, від фонетики до синтаксису. Але не можна не визнати, що й власні назви відіграють тут визначну роль. Неповторність не може не тягити до спеціальних мовних знаків неповторності – власних назв. Уся творчість Ліни Костенко підтверджує цю тезу.

Втім, висловлені вище міркування із тими чи тими варіаціями можуть адресуватися не тільки Ліні Костенко, а й іншим справжнім поетам. І якщо акцентувати тільки специфічність, тільки ономастичну індивідуально-авторську манеру поетеси, то слід вказати передусім на **всеосяжність** її поетичного ономастикону і в просторі, і в часі. І «за Чорним Шляхом, за Вели-

ким Лугом», і «під горою Машук, на снігу», і «на острові Борнео», і «в туманностях душі чи, може, Андромеди» поетеса шукає і – знаходить душу тисячоліть і втілює її в слові. Слова **історизм, глобальність** надто сухі, але вони, мабуть, доречні для характеристики того притаманного Ліні Костенко дару бачити в сучасному всю глибину минулих віків і біля левино-жовтих берегів Дніпра – усю планету і «Всесвіт цей – акваріум планет», дару, що пронизує всю творчість поетеси й зумовлює її ономастичну всеосяжність. Відчутний у Ліни Костенко від перших її віршів, перших збірок і дедалі зростаючий «потужний інтелектуальний струмінь» [2, с. 13] розмаїто проявляє себе в уживаних нею власних назвах. Можна констатувати, що в онімах Л. Костенко «інтелектуалізм її поетичного словника» як одна з провідних ознак індивідуально-авторського стилю проявляється в усякому разі не менше, ніж у іменниках на **-ість** та науково-технічних термінах [9, с. 68].

Зазначена риса зумовлює склад, наповнення ономастикону Ліни Костенко. А його реєстри, його функційно-семантичне навантаження визначаються високою емоційною напругою, можна сказати – кордоцентризмом, який фахівці визнають чільною прикметою української ментальності. Взагалі, чуття глибокої національної закоріненості, аллозії до рідного краю, проекція на Україну, її життя, історичну долю складають більш чи менш виразне семне підґрунтя мало не всіх ужитих поетесою онімів – звичайно, з тої їх масштабної групи, що не стосується України самим своїм ґрунтом, своїм безпосереднім сенсом. Власне, ця прикмета вживаних поетесою онімів і надає їм особливої, суто костенківської емоційності.

Якщо, за словами Ю. М. Тинянова, збитими вже в численних працях з літературної ономастики на штамп, у художньому творі немає непромовистих імен, то в поезії Ліни Костенко немає неемоційних, неекспресивних онімів, які при тому не втрачають здатності вміщувати великі обсяги найрізноманітнішої інформації. Тут доречно згадати ще одне слушне спостереження В. С. Брюховецького: «Поетеса ніби наполегливо заповзялася розвіяти давню оману, що логіка й емоції непеєднувані ні в житті, ні тим паче в мистецтві» [2, с. 61].

У принципі оніми в буденному вжиткові є нейтральними позначками певних конкретних об'єктів. У художньому тексті ці нейтральні позначки одержують стилістичне навантаження, але переважно своєї нейтральності не втрачають. А у Ліни Костенко – втрачають. І ніяких тобі демінутивних суфіксів, ніяких **-оньк-**, **-очк-**, що їх

так полюбляли письменники сентиментального напрямку. Експресія оніма створюється контекстним словесним оточенням, лініями семантичних зв'язків і перегуків, тобто адгерентними, а не інгерентними чинниками.

За кожним іменем – цілий світ. Безмежний світ. Неповторність Людини. Ліна Костенко вміє це розкрити. У тому, власне, секрет «скаженої сили», з якою дзвенять і сяють оніми в її поезіях.

Щоб простежити особливості онімічних збудків поетеси, розглянемо функціонування власних назв у виданих нею у 1957 році поетичній збірці «Проміння землі». Із 46 віршів збірки власне оніми наявні тільки в 11 (24%). Про власне оніми говоримо тому, що в кількох віршах наявні слова, які теоретично є онімами (служують назвами одиничних об'єктів), але в поетичному мовленні поводять себе як апелятиви. Це передусім слова **сонце** та **земля**. Щодо останнього йдеться про семему «планета», пор.: «*А земля, як годиться планеті, випромінює тепле сяйво*» і далі: «*і здається мені пшениця золотим промінням землі*» [4, с. 3], де онімічний сенс розчиняється в апелятивному, семема «планета» – у семемі «грунт», витворюючи й саму назву першої збірки Ліни Костенко. До таких «невласне онімів» належить і слово **місяць**, але воно в збірці відсутнє, тоді як **сонце** вживається в п'яти віршах, пор.: «*Є початок, бо є світанок, мати, сонце і перший крик*» [4, с. 26]; «*Сходить сонце, ясний обагрянок заглядає у вічі мені*» [4, с. 32] та ін.

Серед онімів же у суто онімічному функціонуванні переважають антропоніми – їх у збірці 8, причому один ужито двічі. Більшість їх у вірші-образку воєнного лихоліття, коли лірична героїня «пригадала дні свої дитячі» й побувала в рідній місцині: «*Мітку показали на вербині, / широко руками розвели: / – Кажуть люди, десь тут, у долині, / всі живцем закопані були. / Тут Одарка – невсипуца мати, / миротвориця дитячих чвар, / і Лаврін, прислів'ями багатий, / і Кривенко – сивий чоботар. / Тут Юрко і чорноока Хана, / всі твої товариші малі... / Тут земля, а в ній – глибока рана. / Не торкайтесь – боляче землі!*» [4, с. 45].

Наведений текст може вважатися першим (і вагомим!) кроком до суто костенківської обробки власних назв [6, с. 88–92]. Антропоніми тут є засобом довірчості й достовірності. Неповторна індивідуальність загиблих закріплюється у формі їх іменувань – дуже різних і фонетично, і структурно, і етнічно. А найголовніше – по цьому рядові іменувань перебігає зростаючий струм експресії, ніби

знак індивідуально-авторської якості. В ономастичних контекстах вірша є елементи якоїсь екзальтованості, є хронологічні недоречності щодо «*всіх твоїх товаришів малих*». У збірку «Вибране» поетеса його не включила. Але саме тут бачимо початок тих ономастичних пошуків, які дали в творах Ліни Костенко такі разючі результати.

Знаменним є і вжиток ще одного антропоніма: «*Жив колись художник Верне*» [4, с. 12]. Це – початок вірша «Художник» і початок уславленого циклу «Силуети». Вірш без будь-яких змін уміщено поетесою у «Вибраному». Реальний французький романтик, модний свого часу батальними та історичними полотнами – і зовсім не мариніст! – Орас Верне (1789–1863) не є тою титанічною постаттю, що постає з натхненних рядків «Художника». Але йдеться про поетичний твір, а не достовірну оповідь. Й онім Верне, спочатку суто інформативний, виповнюється в розгортанні тексту яскравою експресією, матеріалізує в собі муки творчості, стає символом самовідданості митця: «*Прив'язіть до щогли мене*» – «*Він писав її барвою моря*» – «*На обличчі мінився з муки*». Додамо ще, що обраний поетесою мотив прив'язування до щогли має й глибші асоціації. Орас Верне причетний до поширення спопуляризованої Вольтером вигадки-легенди про те, як дикий кінь примчав в Україну прив'язаного до нього майбутнього гетьмана Івана Мазепу [7, с. 413–414].

У збірці «Проміння землі» антропоніми наявні лише в трьох віршах. Третій – «Глядач» [4, с. 15–16]. Наймення двох історичних осіб, перевтілених кіноекраном, концентрують у собі силу героїчного вчинку – і силу мистецтва. «*Тихо плаче хлопчина збоку, в третім ряду*», бо «*Під амбразурою дзота Матросов помер від ран: / Хай плаче. Не так все просто. / І ти його не чіпай... / Так плакав Саша Матросов, коли загинув Чанай*». Образи-антропоніми тут обрано досить стандартно для епохи, але і форма їх (сприйняття хлопчика-глядача), і контекст, і сам ряд спадковості (маленький глядач – Матросов – Чапаєв) аж ніяк не стандартні, художньо достовірні, як художньо достовірний є історично не дуже адекватний образ – антропонім **Верне**.

До цих антроповжитків долучимо й використання найактивнішого християнського теоніма, який поетеса вилучила з традиційної гуцульської етикетної формули: «*вперше чую таке вітання: / Пані-товаришко, слава Ісусу*» [4, с. 18]. Викликане цією формулою розмірковування – «*Відносно Ісуса я маю сумнів: / коли я родилась, його не було*», з точною й коректною характеристи-

кою радянської суспільної ситуації, – мало продовження в наступних збірках Ліни Костенко. А привітання «слава Йсу» і досі є в гуцулів єдино вживаним – і у тих, хто «довго був хлопом», і у тих, що «народились відразу людьми».

Топонімів же в збірці тільки 6, але вжито їх 12 разів, що складає половину всього ономастичного простору книжки (15 власних назв у 23 ужитках). Чільне місце тут, як і в усій творчості поетеси, належить **Дніпру** (4 вжитки в 3 різних віршах). Неодноразово з'яляються й **Карпати** (3 вжитки в трьох карпатських віршах), пор.: «Я виростала на **Дніпрі**» [4, с. 5], «і пожеж багрянні язики / потяглися до **Дніпра-ріки**» [4, с. 45]; «**Потоки гірські і Карпати в тумані... / Я вперше бачу таку красу**» [4, с. 18], «хтось вилив сонце в небозвід **Карпат**» [4, с. 17].

Власне, топоніми як топоніми: вказівка на місце дії. Проте синтагматичне оточення – «Я виростала на **Дніпрі**», «вперше бачу таку красу» – не може не додати онімам експресії, не може не надати їм поетичного звучання. Спеціальна ж увага до топонімів теж виявляється вже в цій збірці. Вірш «Вулиця **Солов'їнка**» [4, с. 29] побудований на розгортанні внутрішньої форми заголовного мікротопоніма: «Солов'ї співають повсюди, / але так назвали її, / бо гадали тутешні люди, / що найкращі у них солов'ї».

Великою симпатією оповиті й ті два топоніми збірки, що стосуються не України, а Росії: «Найрідніше моє **Підмосков'я**, / я сходила твої гаї. / Там спіткала свою любов я, / не таїла від тебе її» [4, с. 33]. Інший вірш збірки починається так: «Знову чую російську мову, / мову рідкісної краси...», а закінчується словами: «Крізь важку вечорову просинь / поступає вогнями **Москва**» [4, с. 55]. І симпатія ця – людська, людяна: «Там спіткала свою любов я». У контексті вірша топонім **Москва** не має нічого столично-кремлівського (хоч **просинь і важка**); це не ідеологема, а місто юності авторки. Топоніми **Москва і Підмосков'я** не виконують у Ліни Костенко тої функції, яку Л. О. Белей назвав ідеологічною: «наслідок безцеремонного втручання... панівної більшовицької ідеології у сферу духовної культури нації» [1, с. 96]. Пое-

теса зуміла протистояти такому втручання у свою творчість. А «мову рідкісної краси» почула, їдучи до Москви, лише коли вже «прошуміли... **брянські ліси**», хоч вона і в Києві відусіль лунала. Тут імпліцитно, у підтексті, думка: в Україні російська мова не становить «рідкісної краси»: і спаскуджена акцентом, суржиковою «двомовністю», і взагалі не має заступати українську мову, рідкісну красу якої поетеса демонструє хоч би цим же самим віршем. Вже експліцитно і дуже гостро думка ця прозвучала в лекції поетеси, прочитаної у 1999 р.: «Не додає Україні престижу і мова її громадян та політиків. [...] В цьому сенсі у нас суспільство майже всуціль варварське. Ні справжньої української мови, ні російської. Та якої ж **другої державної** прагнуть так звані «російськомовні»? Чи відомо їм, що їхню «другу державну» в західних наукових виданнях вже офіційно називають суржигом?» [5, с. 22].

Радше маємо говорити про «інформаційно-дидактичну функцію» ужитих поетесою назв **Москва та Підмосков'я**, як Чеслав Косил позначає роль топонімів, пов'язаних з біографією автора чи його героїв [11, с. 32–34]. Адже Ліна Костенко в 1951–1956 рр. навчалася в Москві в Літературному інституті, і збірка «Проміння землі» була фактично її дипломною роботою [2, с. 20].

Висновки і пропозиції. Як бачимо, онімів у збірці «Проміння землі» загалом мало. Усі вони вжиті в прямому, нетропеїчному сенсі, хоч водночас усі без винятку мають вагомий конотативний компонент, мають експресивну насагу. Власні назви збірки репрезентуються тільки трьома ономастичними розрядами, причому серед антропонімів (переважають за кількістю) і топонімів (переважають за вжитком) 9, тобто 60%, стосуються України, 4 – того, що ми тепер називаємо ближнім зарубіжжям, і тільки одна власна назва – антропонім **Верне** – належить далекому зарубіжжю. Єдиний теонім збірки – християнське ймення. Антична теонімія зовсім відсутня. Усі зазначені ономастичні параметри в наступних збірках Ліни Костенко зміняться, причому істотно, а почасти – кардинально. Однак початок поклало «Проміння землі».

Список літератури:

1. Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX–XX ст. Ужгород, 1995. 119 с.
2. Брюховецький В. С. Ліна Костенко. Нарис творчості. Київ : Дніпро, 1990. 262 с.
3. Карпенко Ю. А. Специфика имени собственного в художественной литературе. *Onomastica*. 1986. Т. 31. С. 5–22.
4. Костенко Л. Проміння землі. Київ : Молодь, 1957. 59 с.
5. Костенко Л. Гуманітарна аура надії або дефект головного дзеркала. Київ : KM Academia, 1999. 31 с.
6. Мельник М. Р. Ономастика першої поетичної збірки «Проміння землі» Ліни Костенко. *Щорічні записки з українського мовознавства*. Одеса, 1999. Вип. 6. С. 88–92.

7. Наливайко Д. Очима Заходу: рецепція України в Західній Європі: XI–XVIII ст. Київ : Основи, 1998. 578 с.
8. Панченко В. Поезія Ліни Костенко. Кіровоград, 1997. 48 с.
9. Петрова Л. Засоби інтелектуалізації поетичного мовлення : на матеріалі поезії Ліни Костенко. *Українська мова: з минулого в майбутнє*. Київ, 1998. С. 67–70.
10. Саєнко В. П., Пономаренко І. В. Синестезія як якість поезики Ліни Костенко. *Слов'янський збірник*. Одеса : Маяк, 1997. Вип. 4. С. 136–151.
11. Kosyl Cz. Nazwy własne w prozie Jarosława Iwaszkiewicza. Lublin, 1992. 138 s.

**Melnyk M. R. ONOMASTIC MASTERY OF LINA KOSTENKO
(BASED ON THE COLLECTED WORKS «RAYS OF THE EARTH»)**

Poetry has its essential onomastic features, and they need to be clarified, because proper names are and have always been an essential, functionally significant component of poetic works, as well as of other literary genres.

The poetry of Lina Kostenko, an outstanding modern Ukrainian poet, has hardly been studied onomastically. We know a meaningful article by V. M. Kalinkina and Y. V. Linnitskaya, some mentions in Kalinkin's monograph "Onym's Poetics". Deep thoughtfulness in the selection and filigree usage of proper names saturates the works of Lina Kostenko with significant information and diverse artistic functions. Disclosure of this information and its functions has an important meaning both for the development of the theory of literary onomastics and for deeper understanding of Lina Kostenko's works.

The purpose of the article is the analysis of onyms in Lina Kostenko's collection of works "Rays of the Earth", published in 1957, as well as their meaning and functioning, their modifications depending on the topic and ways of its implementation.

To achieve this goal, we need to solve the following tasks: to identify all onyms, used in the investigated work; to find out the encyclopedic meanings of the given proper names; to reveal their semantic variations which may depend on the context of the work; to determine their expressiveness (or lack thereof), and, if possible, the degree and nature of it; to highlight the stylistic and functional features of onyms, considering every proper name in particular and comparing it with the use of the same onym in the given work; to determine how and to what extent the investigated names work for Lina Kostenko's poetry, how they participate in the construction of the artistic unity.

The object of the research is the functioning of onyms in the artistic work; the subject concerns the use of the proper names in the collected works by Lina Kostenko "Rays of the Earth". The actual material of the article is all onyms that could be found the poems of Lina Kostenko.

In general, there are not so many onyms in the abovementioned work. All of them are used in their direct, non-tropeic meaning, although they have a significant connotative component and expressive meaning at the same time. The proper names are represented only by three onomastic ranks. Among the anthroponyms (dominated by quantity) and toponyms (dominated by usage) 9 of them, that is, 60%, relate to Ukraine, 4 – to the neighboring countries, and only one proper name, the anthroponym Verne, belongs to the far abroad. The only theonym here is the name of the Christian origin. Antique theonymy is completely absent. All the indicated onomastic parameters in the following Lina Kostenko's works would change significantly, sometimes even drastically. However, it was "Rays of the Earth" that gave rise to everything.

Key words: *onomastic space, onyms, onymia, semantics, connotation, Lina Kostenko.*